

3. Методичні рекомендації з встановлення штатної чисельності керівників, професіоналів та фахівців підприємств сільського господарства / [В.В. Вітвіцький, І.М. Демчак, Л.П. Гавлінська, З.М. Метельська та ін.]. – К.: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2005. – 128 с.
4. *Бородіна О.М.* Теоретичні основи сільського розвитку на базі громад: капіталізація активів / О.М. Бородіна, С.В. Киризиук, О.В. Риковська // *Економіка АПК*. – 2011. – №5. – С.153-160.
5. *Дієсперов В.С.* Оплата сільськогосподарської праці / В.С. Дієсперов // *Економіка АПК*. – 2012. – №9. – С.76-83.
6. *Рябокоть В.П.* Кадри села: проблеми формування і закріплення / В.П. Рябокоть // *Економіка АПК*. – 2010. – №5. – С.115-119.
7. *Янишин Я.С.* Планування потреби в менеджерському персоналі / Я.С. Янишин, А.О. Линдюк // *Економіка АПК*. – 2010. – № 4. – С. 116-120.
8. *Костер У.* Інформаційна система та аграрна освіта в Україні – заклик до реформи / Ульріх Костер, Крістофер Шуман, Алекс Ліссітса. Німецько-український аграрний діалог. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – 2010. – Лют.
9. АПК – рекомендації за шведські гроші // *Голос України*. – 2012. – № 225 (5475). – 27 листоп.
10. *Михайлова Л.І.* Методичні рекомендації визначення регіональних потреб АПК у кадрах / Л.І. Михайлова, С.Г. Турчіна, А.М. Михайлов. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2013. – 28 с.
11. *Bitsch Vera.* Management of human resources in agriculture/ Large Farm Management: ed.by Alfons Balmann end Alexej Lissitsa. – AgriMedia. – 2003. – S. 91-111.
12. *Mykhalova L.* Personnel management in large agricultural enterprises // Workshop "Large Farm Management" Large Scale Agriculture in Central and Eastern Europe. November 26-28, 2003, Halle (Saale): Poster.
13. *Ilieva M., Schmidt C.* Die Zukunft der bauerlichen Familienbetriebe in Bulgarien// Landwirtschaft und laendliche Raume – Ausenseiten des Transformations-prozesses in den Laender Suedosteuropas? //Bietraege zu einer interazionalen Agrarfachtagung der Suedosteurapa-Gesellschaft vom 24. bis 26. September 2000 in Leipzig- Herausgegeben von Frank-Dieter Grimm und Elke Knappe / -Suedosteurapa-Gesellschaft. 2000. – S. 67-82.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2014 р.

*

УДК 332.14

*Н.В. СТОЯНЕЦЬ, кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет*

Теоретичні аспекти соціально-економічного прогнозування

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в кожній країні та світовому співтоваристві ставлять нові вимоги до обґрунтування вибору шляхів розвитку майбутнього, які відображаються в політиці, стратегіях, програмах і планах розвитку. В останніх важливе місце належить методам прогнозування, які ґрунтуються на створенні якісної й усебічної інформаційно-аналітичної бази даних про сучасний стан і попередні тенденції змін економічних, соціальних, екологічних та інших процесів у внутрішньому й зовнішньому середовищі країн.

В умовах розвитку ринкової економіки в Україні основним напрямом аграрних реформ має стати курс на підвищення їх соці-

альної спрямованості, послідовну переорієнтацію сільської економіки на задоволення потреб населення. Без якісних змін у продуктивних силах і виробничих відносинах забезпечення належного рівня життя є неможливим. У цьому зв'язку головною метою політики соціально-економічного розвитку сільських територій має стати створення життєздатного середовища, зокрема через підвищення конкурентоспроможності трудових ресурсів, формування збалансованого ринку праці з чіткими соціальними орієнтирами, забезпечення продуктивної зайнятості й соціального захисту працездатного населення, сприяння розвитку підприємництва.

Серед проблем регіонального розвитку все більшої актуальності набувають питання подальшого пошуку новітніх векторів роз-

© Н.В. Стоянець, 2015

витку регіональних економічних систем, формування сучасних принципів «зеленого регіоналізму» та збалансування соціально-економічних аспектів розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці теоретичних аспектів соціально-економічного прогнозування присвячені праці численних вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких слід особливо відзначити А. Буфетову [1], В. Василенка [2], Л. Владімірову [4], В. Любовного [8], Т. Максимову [9], Т. Батеса [11], П. Блера [12], С. Холупка [13], Л. Леннарта [14], А. Нельсона [15] й інших.

Мета статті – визначення сутності, змістовних ознак і теоретичних аспектів соціально-економічного процесу прогнозування.

Виклад основних результатів дослідження. Прогнозування та регулювання соціально-економічного розвитку сільської місцевості як і регіону в цілому має стати складовою національної стратегії розвитку. Взагалі, соціально-економічний розвиток села визначається як процес змін, спрямованих на підвищення рівня розвитку економічної й соціальної сфер сільських регіонів, із мінімальними втратами для природного середовища і найвищим рівнем задоволення потреб сільського населення та інтересів держави.

Економічні реформи, поступи демократії, локальні конфлікти в Україні значно посилюють питання децентралізації, відповідальності й верховенства права, про що доводить концепція реформування податкової системи України, яка передбачає децентралізацію управління в регіонах, та «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року» [5], яка визначає стратегічні цілі державної регіональної політики й основні завдання центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування для досягнення зазначених цілей, а також відношення цілей регіональної політики з іншими державними політиками, які спрямовані на територіальний розвиток.

Ускладнення процесів організації та розвитку суспільного життя на рівні регіонів,

багатоманітність видів економічної діяльності суттєво підвищують значущість стратегічного прогнозування для суб'єктів регіонального управління. Без результатів прогнозування вони не можуть достатньо глибоко обґрунтувати прийняті рішення і запобігти або звести до мінімуму небажані результати діяльності в прогнозованому й поточному періоді існування.

Прогнозування зміни якісних і кількісних параметрів якомога більшої кількості процесів життєдіяльності соціуму регіону дає змогу визначити та врахувати характер і тенденції очікуваних змін, закони їх функціонування, форми й напрями розвитку, а отже, обрати напрями структурної політики розвитку з урахуванням очікуваних змін у зовнішньому середовищі. Це зумовлює необхідність перегляду та удосконалення змістовної сутності механізмів, технологій і процедур прогнозування.

Ефект є одним із компонентів ефективності, яку можна визначити як «характеристику якості функціонування будь-якої системи». При цьому інтернальні ефекти – це результати діяльності економічних суб'єктів (витрати й доходи), що безпосередньо сприймаються системою економічних інтересів даних суб'єктів. Екстернальні ефекти – це результати діяльності зазначених суб'єктів, які реалізуються поза сферами їх економічних інтересів, тобто сприймаються іншими суб'єктами через зміну їх витрат та/або доходів. Саме екстернальні ефекти дають можливість врахувати вплив діяльності суб'єктів господарювання на стан екосистем і здоров'я населення.

Але наукові підходи щодо теоретико-методологічного забезпечення векторів розвитку світових економік: глобалізації й монополізації використання природних ресурсів; демократичних цінностей, міжнаціональних і регіональних угод; екологізації свідомості населення у країнах із розвинутою економікою безпосередньо стосуються соціальних проблем, міграції населення фактично в усіх сферах життєдіяльності.

Зокрема, враховуючи наукові розробки Т.С. Максимової щодо еволюції теорій регіонального розвитку, удосконалено теорети-

ко-методологічні підходи щодо формування наукових шкіл та напрямів, теорій у розвитку країн і регіонів [9] (табл.). Окремі напрацювання, що узгоджуються із сучасними векторами розвитку співтовариств, країн та їхніх регіонів, розроблені й представлені також в Україні. Зокрема, «Державна стратегія регіонального розвитку на період до

2020 року» (далі – Стратегія-2020), яка розроблена на виконання Національного плану дій на 2013 рік щодо запровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2013 р. № 128 [5].

Генезис теорій регіонального розвитку

Наукові школи і теорії	Засновники шкіл, автори теорій	Зміст теорій і нововведень
1. Класична економічна теорія	А. Сміт, Д. Рікардо	Обґрунтування концепції абсолютних переваг, порівняльних переваг та аналіз співвідношення факторів виробництва
2. Теорія розміщення виробництва (німецька школа регіоналістів)	І. Тюнен, А. Вебер	Дослідження впливу спеціалізації і факторів простору на витрати виробництва і прибуток
3. Теорія управління просторовою організацією виробництва (американська школа)	У. Ізард, В. Леонтьєв	Використання математичних методів для аналізу територіальної організації виробництва
4. Теорія загострення регіональних диспропорцій	С. Поллард	Дослідження регіонального розвитку в історичній ретроспективі
5. Неокласична теорія	Р. Солоу, Ж.Сей, Б.Уолт, Е. Денісон	Пояснення економічної диференціації територій недостатньою мобільністю факторів виробництва
6. Теорія кумулятивних причинних зв'язків (шведська школа)	М. Мюрдаль	Обґрунтування обмеженої здатності саморегуляції регіональних ринків
7. Теорія економічної бази	Е. Хекшер, Б. Олін, Х. Ричардсон	Розкриття зв'язку спеціалізації регіону з рівнем його розвитку
8. Теорія місцевого (локального) росту	М. Колосовський, П. Алампієв	Пояснення динамізму розвитку території її здатністю мобілізувати місцевий (регіональний) економічний потенціал
9. Теорія створення сприятливого середовища для нововведень	В. Кістанов, Е. Алаєв	Дослідження залежності розвитку регіону від його можливості реалізувати інновації та забезпечити гнучку зміну структури виробництва
10. Теорія адаптованості до умов постіндустріального суспільства	Р. Шніпер, О. Гранберг	Виявлення залежності між можливостями і стратегіями економічного розвитку території
<i>Теоретико-методологічне забезпечення векторів розвитку світових економік: глобалізації, монополізації природних ресурсів, екологізації, «зеленої» економіки у країнах (їх об'єднаннях) та як результат у регіонах. Демократичні цінності та їх зв'язок із глобальними: акти (сталий розвиток, Конституція Землі, соціальні проблеми, міграція населення тощо), глобальні регіональні угоди, директиви, стандарти</i>	<i>Наукові школи, передусім економічно розвинутих країн, за різного галузевого спрямування, що розробляють синергетичні аспекти взаємодії факторів життєдіяльності й існування людства</i>	<i>Введення нових теоретичних, законодавчих, добровільних положень різного галузевого й адміністративного рівня документів, що регулюють правила життєдіяльності, ведення бізнесу, використання регіональних і світових ресурсів усіх видів. Об'єднання країн та світових спільнот задля вирішення національних і регіональних задач (водопостачання, торгівля, голод, епідемії, соціальна відповідальність країн та корпорацій тощо). Добровільні наднаціональні (світові) організації з економічного, екологічного регулювання функціонування економік</i>

* Примітка: Пропозиції автора виділено курсивом.

Із урахуванням векторів розвитку України в цій стратегії станом на 2013 рік відображені реальні вектори синергетичного поєднання розвитку країни, її регіонів відповідно до постійно змінюваних ситуацій зовнішнього середовища (Європейського Союзу, економічно розвинутих країн світу, співпраці з країнами СНД тощо). Тому зав-

даннями стратегії, що направлені на розвиток регіонів з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів, є: створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення економічного зростання держави; активізація економічної діяльності середнього й малого бізнесу в усіх галузях економіки; підвищен-

ня рівня добробуту населення, дотримання гарантованих державою соціальних та інших стандартів; урахування впливу глобальних світових тенденцій просторового розвитку й урбанізації; демократизація та вільне переміщення капіталів і трудових ресурсів; загальна відкритість України світу; попередження наслідків економічних криз;

орієнтація регіонів держави на існуючі можливості забезпечувати високотехнологічні й агропромислові напрями розвитку за умов невиснажливого використання природно-ресурсного потенціалу тощо.

Особливості вивчення та прогнозування регіонального розвитку економіки наведено на рисунку 1.

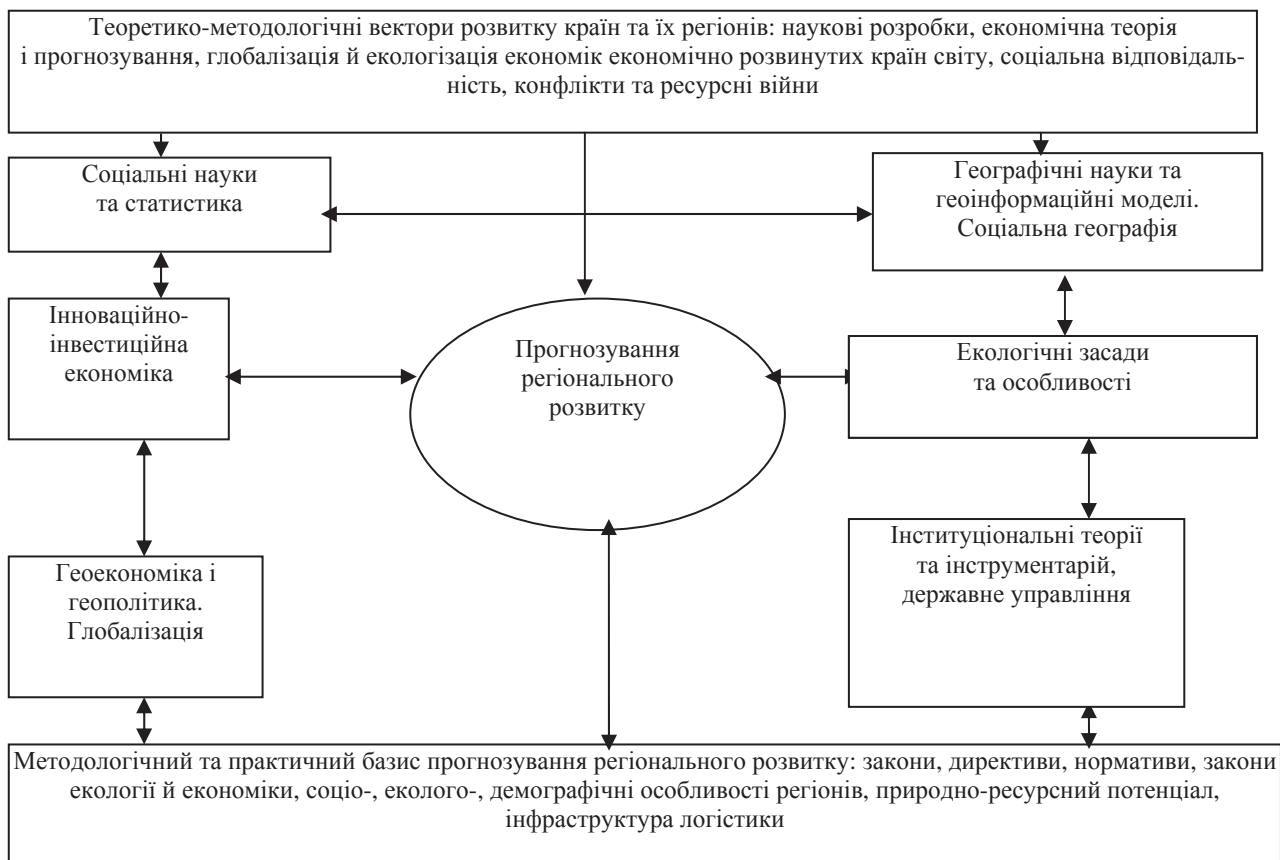

Рис. 1. Особливості вивчення і прогнозування регіонального розвитку економіки

Джерело: Розроблено автором.

Соціально-економічне прогнозування розглядається як процес розробки прогнозів, заснований на наукових методах пізнання соціально-економічних явищ і використанні всієї сукупності методів, засобів та способів економічної прогностики. У процесі регіонального прогнозування розв'язуються такі основні завдання: обґрунтування оптимальних напрямів використання регіональних ресурсів відповідно до поточних і перспективних потреб; визначення соціально-економічних потреб та виявлення можливостей їхнього ресурсного забезпечення; забезпечення збалансованості розвитку між окремими галузями економіки регіону; підвищення рівня затребуваності й ефективно-

го використання усіх видів ресурсів для досягнення максимально можливих результатів у розвитку соціально-економічних процесів та ін.

Основними видами прогнозування регіонального розвитку є:

науково-технічні прогнози, де розглядаються досягнення науково-технічного прогресу, що істотно впливають на розміщення виробництва, природні фактори; економічні прогнози, що досліджують перспективи розвитку окремих елементів продуктивних сил і виробничих відносин: продуктивність праці; обсяг та склад інвестицій, їхню ефективність; темпи економічного зростання; розвиток галузей і господарських комплексів; ди-

наміку, обсяг, склад та якість продукції, що випускається;

прогнози стану, тенденцій припустимого використання природних ресурсів, що характеризує їхнє залучення до господарського обороту й охоплюють усі види суспільної життєдіяльності;

демографічні прогнози – охоплюють демографічні показники, відтворення трудових ресурсів, рівень зайнятості працездатного населення, його кваліфікаційний і професійний склад та ін.;

прогнози соціального розвитку, що включають споживання населенням продуктів харчування і непродовольчих товарів, розвиток галузей соціальної сфери тощо.

Прогнозування економічного й соціального розвитку регіону охоплює аспекти та рівні його функціонування, ґрунтується на сукупності всіх перерахованих вище прогнозів, тобто має комплексний характер. Розробка будь-якого прогнозу – це пошук можливого реалістичного, економічно вірного рішення. Будь-який прогноз виявляє імовірність різних варіантів розвитку, аналізує й обґрунтовує їх. Він містить матеріали, необхідні для розробки планових і господарських документів, прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Можливості прогнозування соціально-економічних процесів визначаються переважно характером детермінації законів суспільного розвитку. Основи теорії детермінізму лежать на підґрунті теорії прогнозування як головного логіко-гносеологічного принципу та на онтологічному обґрунтуванні прогнозу [6].

При цьому абсолютний детермінізм виключається об'єктивною випадковістю. Існують події, які не визначаються в даний час ніякими процесами, а тому не можуть бути передбачені. У зв'язку з цим ступінь детермінованості майбутнього справді є межею точності прогнозування. Цей постулат є фундаментальним положенням, що визначає головний напрям розвитку прогностики як науки. Передбачати можна тільки загальні властивості й закономірності, які відображають стійкі зв'язки. Однак і для них не існує абсолютної детермінованості. Досто-

вірність прогнозів, що розробляються, багато в чому визначаються рівнем знань про досліджувані тенденції, а також про закономірності зміни самих тенденцій.

Урахування зазначених тенденцій у ДСРР-2020 дасть можливість виробити інтегрований підхід до формування й реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання трьох складових [5]:

секторальної (галузевої) – зміцнення конкурентоспроможності регіонів на основі оптимізації та диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів із пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

територіальної (просторової) – досягнення рівномірного й збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, недопущення поглиблення соціально-економічних диспропорцій формуванням «точок зростання», активізацією місцевої економічної ініціативи та зміцненням потенціалу сільської місцевості;

управлінської – забезпечення єдності підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави й регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону має ґрунтуватися на динамічних (загальноекономічних) показниках та регіональних і державних теоріях економічного зростання. Відповідне твердження засноване на такому: з одного боку, регіон є складовою частиною економіки країни; з іншого, між економічними системами «регіон» та «державна» існують принципи відмінності. Передусім це стосується ступеня політичного й економічного суверенітету, прав у галузі проведення грошово-кредитної, бюджетної, податкової та соціальної політики.

Відчутним наслідком так званих економічних і політичних перетворень та реформ в Україні, що проводяться в перманентному режимі останні чверть століття, стало зниження економічної активності суб'єктів господарювання і зменшення чисельності насе-

лення на всіх без винятку територіях, крім столиці.

Особливо в несприятливому світлі виглядають промислові регіони, залишаючись при цьому основними джерелами наповнення державного бюджету. Звичайним явищем стало банкрутство підприємств, значно посилюється зuboжіння широких верств населення, як наслідок, збільшилися діапазони відмінностей в умовах життєдіяльності соціумів у регіональному й територіальному зрізі. Для їх ліквідації ввели в ранг державної регіональної політики принцип вирівнювання, коли за рахунок сильніших в економічному відношенні регіонів підтримуються слабкі. Почалася боротьба за субвенції та субсидії з бюджетів різного рівня. Проте бажаного результату не одержали. Слабкі регіони як були, так і залишилися слабкими, але й сильні регіони з кожним роком стають дедалі слабкішими. Зазначимо основні проблеми розвитку регіонів за I кварталі 2014 року [1]:

у сфері економічного розвитку – спад промислового виробництва у 19-ти та уповільнення темпів приросту у чотирьох регіонах, що певною мірою пов'язано зі зменшенням попиту на промислову продукцію внаслідок спаду ділової активності партнерів, несприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури й недостатнім розвитком внутрішнього ринку;

зменшення у 15 регіонах обсягів виконаних будівельних робіт унаслідок обмеженості обігових коштів у забудовників та інвесторів на розвиток нового будівництва;

низький рівень розрахунків за енергоносії, який не досягав у жодному регіоні 100% за спожиті електроенергію й природний газ, що пов'язано, насамперед, із незадовільними платежами підприємств житлово-комунальної сфери;

зменшення у 12 регіонах експорту товарів, на що впливала несприятлива зовнішня кон'юнктура для традиційних позицій українського експорту;

у сфері інвестиційної діяльності – скорочення обсягів капітальних інвестицій у 16 регіонах і прямих іноземних інвестицій у 24-х, що зумовлено складною, нестабільною

політичною ситуацією в країні; слабкою розвиненістю ринкових інститутів корпоративного сектора, ринку цінних паперів, ринку землі, ринку нерухомості тощо та недостатньою інтегрованістю у світову економіку;

у сфері державних фінансів – зростання у 22 регіонах податкового боргу до зведеного бюджету;

у сфері споживчого ринку – підвищення цін на продукти харчування в усіх регіонах унаслідок девальвації гривні й сезонного фактора;

у сфері населення та ринку праці – зменшення чисельності населення у 20 регіонах; зростання у 21 регіоні заборгованості з виплати заробітної плати, серед яких найбільше заборгованість зросла в Чернівецькій (в 33 рази), Рівненській (у 12,1 раза) й Дніпропетровській (у 8,8 раза) областях, при цьому переважно борги в цих регіонах були в підприємствах як державної, так і комунальної форм власності;

у сфері житлово-комунального господарства зростання у 23 регіонах заборгованості населення за житлово-комунальні послуги.

Неоднорідність простору країни має об'єктивний характер, отже, на цей факт необхідно звертати увагу. Під простором розуміється така організація й позиціонування матеріальних об'єктів, розташованих на певній території (населених пунктів, підприємств, транспортної інфраструктури та ін.), при якій усі вони сприймаються як елементи єдиної штучної системи, яка функціонує по параметрах, що задаються. У даному контексті кожен регіон є окремим регіональним простором або окремою регіональною підсистемою, що входить до складу загальнодержавного простору або системи [3].

Доцільно за таких умов ставити питання про зміщення акцентів в економічному і соціальному розвитку територій з площини просто числового розуміння їх наповнення в просторове уявлення. Саме «просторовий розвиток» вже достатньо тривалий час затвердився у світі й це дає змогу вміщати в нього об'єкти різного масштабу: від країни до великого міста. Цей термін застосовують у тому випадку, коли хочуть підкреслити просторово-ув'язане уявлення про об'єкт,

відмінний від числового його розуміння. Головною проблемою, що є нині та збережеться в майбутньому при можливому переході до просторово-ув'язаного розуміння перспектив розвитку, є необхідність відносного скорочення розривів показників рівня й якості життя населення в міжрегіональному (міжтериторіальному) вимірюванні.

Дієві кроки по зміні ситуації із забезпеченням необхідних умов життєдіяльності територіальних співтовариств можливі лише при переході до парадигми просторового розвитку. Основу цієї парадигми повинна становити концептуальна схема, згідно з якою проблеми, що виділяються, та способи і методи їх розв'язання повинні бути адаптовані не тільки до постійно змінних умов економічного й соціального розвитку, але також до змінних зовнішніх контурів територій, до змінного суб'єктного складу учасників суспільних відносин. У цьому випадку просторово-ув'язаний підхід набуває не тільки віртуальної відчутності, але і прикладної наповнюваності.

Незважаючи на те, що подібні процеси регіональних трансформацій проявлялися в багатьох країнах, економіці України властива певна специфіка, що зумовлюється територіальними, історичними, демографічними й іншими факторами, а також глобальністю змін, що відбуваються. Період активного формування ринкових відносин чітко показав, що без державного та регіонального регулювання трансформаційні процеси призводять до кризових і дезінтеграційних явищ, що знаходить свій прояв у надмірній централізації державної влади, відсутності належної матеріальної та фінансової основи і державної підтримки регіонального розвитку, недосконалості розмежування повноважень між різними рівнями влади на основі принципу субсидіарності.

Доповненням до парадигми просторового розвитку повинна стати достатньо виразна державна регіональна політика просторового розвитку. Щоб така політика стала дієвим

інструментом сучасного розвитку всіх без винятку територіальних утворень, необхідно ретельно опрацювати увесь накопичений вітчизняною регіоналістикою досвід вирішення задач, починаючи від визначення перспектив розвитку невеликих поселень і закінчуючи макроекономічним районуванням території країни. Її основою має стати нова концепція державної регіональної політики просторового розвитку.

Основною метою нової концепції державної регіональної політики є синхронізація зусиль усіх учасників суспільних відносин (органів державного управління, органів місцевого самоврядування, громадських організацій населення, суб'єктів підприємницької діяльності й ін.), направлених на: гальмування та утримання депопуляції населення на окремих територіях; активізацію підприємницької діяльності; збереження і поліпшення навколишнього природного середовища, для чого передбачається повсюдне використання удосконалених методів державного управління.

Домінантами державної регіональної політики просторового розвитку повинні стати сформовані на державному рівні стратегії. З одного боку, ці стратегії мають стосуватися великих економічних міжгалузевих корпорацій, що наповнюють простір за допомогою нових форм територіальної організації продуктивних сил. З другого боку, це стратегії, що розробляються для населених пунктів із метою подолання як внутрішніх, так і зовнішніх суперечностей, що виникають між ними й опорними вузлами каркаса розселення. Крім того, це стратегії, що виробляються власне населенням (через вектори усередині територіальної та міжтериторіальної міграції), додаючи регіоналізації країни завершену форму. Держава при цьому повинна бути основним гравцем, інтереси якого стосуються всіх і всього [2].

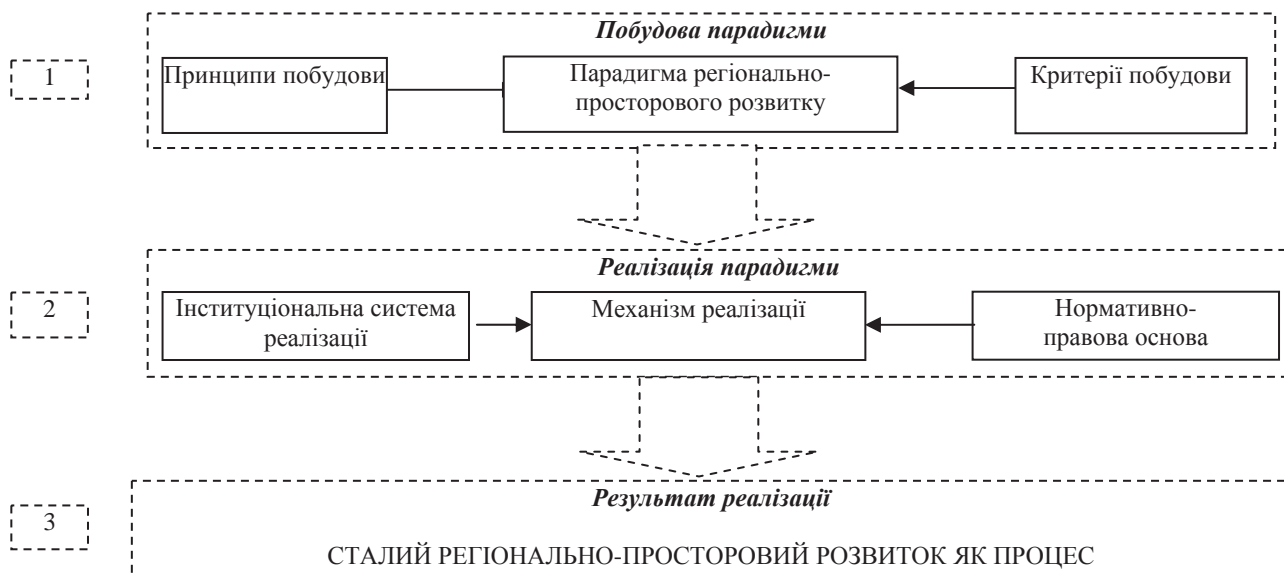

Рис. 2. Алгоритм побудови регіонально-просторового розвитку

Джерело: Сформовано автором.

Основними інструментами реалізації вказаних стратегій повинно стати стратегічне планування. Запропонований для дослідження комплекс завдань потребує відповідного науково-методичного забезпечення. У зв'язку з цим формування методичної бази реалізації парадигми просторового розвитку регіонів є актуальним та своєчасним за умов відсутності відповідної нормативно-економічної бази й нагальної потреби у такому науковому інструментарію, який би дав змогу формувати достовірну інформаційну базу для підготовки та реалізації ефективних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення поступального розвитку території будь-якого масштабу, в тому числі регіонального (обласного, районного) (рис. 2).

Нова парадигма побудови ефективної економіки регіонів ґрунтується на основних положеннях концепції сталого розвитку, перенесеної у регіональну площину з урахуванням принципів регіонального розвитку загальносистемного, правового й державницького характеру, серед яких слід виділити такі принципи: комплексності аналізу; системності дій; сталості регіонального розвитку.

Відповідно до нової парадигми побудови економіки регіонів сталий розвиток слід розглядати не як самоціль досягнення певних абсолютних значень показників, що з ідеологічного погляду є можливим і єдино правильним, проте з економічного – практично не піддається здійсненню, а як безперервний

процес якісного видозмінення цих показників, підвищення їх параметрів. У цьому зв'язку регіональний розвиток підпорядкований певним стрибкоподібним флюктуаційним коливанням, що є основою для виникнення трансформаційних зрушень соціально-економічного характеру. Основною формою трансформаційних зрушень є пікові позитивні показники соціально-економічного розвитку, що виникають у результаті проходження певних фаз тривалого трансформаційного процесу: спаду, кризи та підйому й виражаються у трансформаційних ефектах – як зміни в інституціональній, техніко-технологічній та соціально-економічній структурах у середньостроковій перспективі.

Висновки. Умовою поступового досягнення трансформаційних зрушень господарських систем регіонально-просторових утворень є формування інституціональних і нормативно-правових основ регіонального розвитку. До основних механізмів реалізації нової парадигми регіонального розвитку як ефективного розвитку територіально-просторових утворень України на макрорівні на засадах сталості, комплексності та системності слід віднести ряд інструментів і заходів, згрупованих за такими напрямками:

- просторовий розвиток України; бюджети й податки в регіональній політиці;
- інвестиції в регіональній політиці; зелена економіка, соціальний розвиток регіонів України;

адміністративні центри регіонів України, що беруть участь у розв'язанні завдань регіональної політики; розвиток територій з особливим статусом;

зовнішньоекономічне співробітництво регіонів України;
розвиток інфраструктурних об'єктів тощо.

Список використаних джерел

1. Буфетова А.Н. Неравномерность пространственного развития: региональные центры и региональная периферия / А.Н. Буфетова // Регион: экономика и социология. – 2009. – № 4. – С. 55-68.
2. Василенко В.М. Дескриптивна модель ефективного господарювання в регіоні / В.М. Василенко, Т.О. Бутенко. – Донецьк: ВАТ „Юго-Восток, Лтд”, 2009. – 198 с.
3. Василенко В.Н. Архитектура регионального экономического пространства / В.Н. Василенко. – Донецьк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 312 с.
4. Владимірова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка [Текст]: учеб. пособие / Л.П. Владимірова. – М.: Издательский дом «Дашков и К», 2001. – 308 с.
5. «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року». Доступно за адресою www.kmu.gov.ua/control/uk/.../article?art...
6. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» №2850-IV від 08.09.2005 : за станом на 10.06.2012 : (текст) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>.
7. Концепція державної регіональної політики : (текст) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua/news/print.php?id=777>.
8. Любовный В.Я. Целевые программы развития регионов [Текст] / В.Я. Любовный, И.Ф. Зайцев, А.Б. Воякина, О.С. Пчелинцев, Л.Я. Герцберг, Г.А. Шим. – М.: Московский общественный научный фонд, 2000. – 178 с.
9. Максимова Т.С. Формування механізму діагностування та прогнозування економічного і соціального розвитку регіонів : дис. д-ра екон. наук. – Донецьк, 2004. – 450 с.
10. Recent Developments in Political Geography, I», The American Political Science Review, Vol. 29, No. 5 (Oct., 1935), pp. 785-804.
11. Bates T. Theories of Entrepreneurship // Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines / Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications, 2011. – №1. – P.48-62.
12. Blair P., Premus R. Locotion Theory //Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines. Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications, 2011. – № 1. – P. 132-139.
13. Holupka S. Shlay A. Political economy and Urban Development // Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines. Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications, 2011. – №1. – P. 85-96.
14. Lennart L. Technology Foresight in Sweden. Seminar on Technology Foresight, 3-4 March 2003, Vienna / Lubeck Lennart. – Vienna, 2003.
15. Nelson A. Theories of Regional Development // Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines. Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications, 1993. – № 1. – P. 124-130.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2014 р.

* * *

Новини АПК

Україна експортувала понад 21 млн т збіжжя

Стан експорту зерна на 28.01.2015 р.:

Фактичні обсяги експорту зерна у 2014/15 маркетинговому році складають 21 306 тис. т, з яких: пшениці – 8579 тис. т; кукурудзи – 8692 тис. т; ячменю – 3800 тис. т та інших зернових – 193 тис. т.

Завантажено на судна – 229 тис. т.

Обсяги експортованих і підготовлених до експорту зернових становлять 21 535 тис. т (пшениці – 8627 тис. т, ячменю – 3800 тис. т, кукурудзи – 8873 тис. т).

Цінова ситуація на внутрішньому ринку зерна:

Ціни попиту на зернові коливаються залежно від регіону: на пшеницю 3-го класу – від 2537 до 3750 грн/т, на фуражну пшеницю 6-го класу – від 2050 до 3400 грн за 1 т.

Ціни на продовольчу та фуражну пшеницю становлять: на пшеницю 3 класу – 3252 грн/т, на фуражну – 2804 грн/т.

Середні ціни на ячмінь склалися на рівні 2631 грн/т, на кукурудзу – 2531 грн/т.

Прес-служба Мінагрополітики України